

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Veroniky Ženíškové

Pancíře a přilby římských jezdců

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro klasickou archeologii

Praha 2013, 50 stran textu (včetně pramenů a seznamu literatury), 63 vyobrazení, 2 přílohy

Tématem předložené bakalářské jsou slavnostní přilby římských jezdců v období principátu. V zadání bylo stanoveno zhodnocení dostupných pramenů a konkrétních archeologických nálezů železných, bronzových a mosazných přileb, obličejových přileb, ve většině případů užívaných především při slavnostech a jezdeckých hrách. Při jejich zpracování bylo nutné zhodnotit různorodou pramennou základnu.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V úvodní definuje autorka cíle a pracovní postup, stručně charakterizuje stav pramenné základny a samotná militaria jako archeologický pramen. Nelze souhlasit s konstatováním, uvedeném na str. 10, které se týká pramenné základny pro studium římské armády. Zde autorka konstatuje nedostatek pramenů, přestože právě výzkumy fortifikací, limitu či náhrobních kamenů zásadním i v posledních desetiletích rozšiřují naše poznání (tyto skutečnosti jsou nicméně rozvedeny v následujících odstavcích). Vývoj římské armády a okrajově i militárií dobře zachycují literární prameny, v práci je zmiňován Polybios, G. I. Caesar, ale také Josephus Flavius, Frontinus, Flavius Arrianus. Následně V. Ženíšková přistupuje k nálezovým okolnostem zbraní a výstroje, jejich výskytu podél limitu. Poté se věnuje pramenům epigrafickým (papyry, grafitti, nápisy na kamenných monumentech). Kapitola 1.1.2, nazvaná „Plastiky“, se zabývá ikonografií výzbroje a výstroje. Pojednává o hlavních typech zobrazení na funerálních stélách, votivních reliéfech v provinciích i ve Středomoří, císařských sloupech v Římě, Tropeu Traiani v Adamlissi. Na straně 15 typ „Totenmahl“ označen jako funerální banket – obvykle se užívá pohřební hostina.

Kapitola č. 2 je věnována vývoji římské armády od republiky do období principátu, sleduje její přerod v profesní, dobře vycvičenou a vyzbrojenou vojenskou sílu římské říše. Popisuje taktiku jednotek, které odpovídala také měnící se výstroj a výzbroj. Tyto skutečnosti jsou pro poznání řešené problematiky zásadní, nicméně vzhledem k samotnému tématu je tato část textově poměrně rozsáhlá. K tématu se autorka vrací v nejdůležitější části práce, kterou tvoří kapitoly 2.2.2 (ad.) a především kapitola č. 3. Zde se nejprve zabývá počátky římských militárií, které ovlivnila etruská i italská tradice. Podrobně popisuje také přilby 1. př. Kr. – 2. století po Kr.

Těžištěm práce je kapitola třetí: zde V. Ženíšková hodnotí přilby římských jezdců. Ve starším horizontu typu Weiler (typ Robinson A, B, G) a nejrozšířenější typy Niederbier, užívané na konci 2. a ve 3. stol. po Kr. Je podán jejich podrobný popis, dekorace a uvedeny nejdůležitější nálezy z území provincií. Další, poměrně početnou skupinou jsou bohatě dekorované slavnostní přilby s obličejovou maskou (kapitola 3.3). Autorka je v souladu s odbornou literaturou dělí na dvě hlavní skupiny: typ Amazonka a Alexander. Také v této části se věnuje dekoraci přileb a uvádí hlavní publikované nálezy. Kapitoly věnované přilbám vhodně doplňuje část, věnovaná pancířům jezdeckých oddílů (I. squamata a hamata) a jejich dekoraci, která je zpravidla zdobenější než u pancířů pěších oddílů. Ve 4. kapitole se řešitelka

zabývá ikonografií přileb a pancířů, odpovídajícím způsobem hodnotí jejich symboliku a význam.

V seznamu literatury jsou uvedeny nejdůležitější prameny, odborné práce a internetové zdroje, které byly autorce dostupné a s nimiž pracovala, také citační systém a jeho praktické užití je odpovídající. V seznamu literatury není uvedena práce H. Hermanna a M. Junkelmana, věnovaná přilbám ze sbírky ze sbírky Axela Guttmanna, na kterou odkazuje obr. 21 (Hermann, H. – Junkelmann, M. 1997: Römische Kampf- und Turnierrüstungen. Bd. VI, Sammlung Axel Guttmann. Mainz am Rhein.)

Z formálního hlediska lze práci považovat za zdařilou, s minimem překlepů či nevhodných obrátů. Práci vhodně doplňuje kvalitní obrazová příloha, odkazy provázané s textem (zdroje obrazové přílohy jsou uvedeny v samostatné kapitole, str. 51- 54). Práci lze vytknout obsáhlé pasáže, věnované nadmíru obsažně vývoji armády, její struktuře a popisům militárií, které přímo s tématem nesouvisejí. Zde je vhodnější kratší odkaz. Závěry, týkající se chronologie militárií a jejich typologie jsou uvážlivé a autorka vcelku přehledně předkládá jednotlivá fakta, která zasazují do historického rámce římského principátu.

Přes výše uvedené výhrady předložená práce splnila cíle zadání, považuji ji za vhodný podklad pro obhajobu s hodnocením velmi dobře.

V Praze 28. srpna 2013

Doc. PhDr. Jiří Musil, Ph.D.
Ústav pro klasickou archeologii FF UK